

УДК 721

Р. І. Попадюк

магістр архітектури

Національний університет «Львівська Політехніка»

ПРОСТОРОВІ СТРАТЕГІЇ ГІБРИДНИХ АРХІТЕКТУРНИХ СТРУКТУР

Анотація: в даній статті зроблена спроба класифікації гібридних будівель за просторовими стратегіями.

Ключові слова: гібридні архітектурні структури, просторові стратегії.

Постановка проблеми

На початку ХХІ століття гібридні структури стали помітним явищем в сучасному архітектурному дискурсі, хоча до 80-х років ХХ століття їх взагалі не виокремлювали, а відносили до категорії багатофункціональних будівель. Згідно вітчизняної термінології багатофункціональні будівлі та комплекси – це «будівлі і комплекси, що формуються з приміщень та їх груп, будівель і споруд різного громадського та житлового призначення, поєднання яких зумовлено експлуатаційними потребами, економічною доцільністю і містобудівельними вимогами» [1, с. 30]. Тут, попри широкий набір функцій, зберігається певний ступінь їх автономності. Це відбувається тому, що більшість таких комплексів були створені та створюються в умовах *tabula rasa*, в умовах простору позбавленого критичних обмежень. Натомість, архітектурний гібрид виникає із щільності та складності сучасного мегаполісу. Принциповий момент, який відрізняє гібридні архітектурні структури від багатофункціональних комплексів полягає в інтеграції різних функцій та просторів та взаємоінтенсифікації функціональних програм. Первинно спричинена тиском економічних чинників, сьогодні архітектурна гібридизація передбачає змішування функцій, що виходить за межі біномальності просторово-економічних зв'язків, вносячи компоненту синергії.

Попри зростаючу кількість проектів та реалізованих будівель, котрі можна віднести до категорії архітектурних гібридів, рівень теоретичного осмислення даної теми залишається недостатньо опрацьованим, серед іншого через відсутність чіткої класифікації гібридів та систематизації проектних рішень, пов'язаних з ними.

Мета: виявити просторові стратегії гібридних структур як базовий критерій їх класифікації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Змішування та накладання функцій призводить до викривлення та деформації чистих архітектурних типологій [4, с. 3], більшість з яких остаточно

сформувались у XIX столітті. З цієї причини архітектурні гібриди не піддаються класичній типологічній класифікації.

Перша класифікація архітектурних гібридів була запропонована Джозефом Фентоном [Joseph Fenton] у 1985р. [2, с. 8]. Оскільки в кінці 80-х років XX століття основну увагу приділяли впливу програми на форму будівлі, то дана класифікація фокусується скоріше на кінцевому результаті, ніж на стратегіях проектування. На початку XXI століття, коли гібриди набули популярності як інструмент інтенсифікації міського середовища, акцент досліджень змістився в сторону програмного аспекту гібридизації, властивостей архітектурних гібридів та їхнього впливу на контекст. Це знайшло відображення в статті «Гібридна сила і мистецтво змішування» Мартіна Мусятовітца [Martin Musiatowicz], який пропонує «ряд загальних тенденцій, які можуть бути згруповані не як категорії, а скоріше як стратегії (нерідко в поєднанні одна з одною) для досягнення неоднорідності і щільності» міського середовища такі як: «монолітні гібриди», «міста в містах», «об'єднані структури», «накладання в перерізі та просторова невизначеність», «інтегровані ландшафти» [5, с. 13]. Ця класифікація Мусятовітца є, по суті, найповнішою класифікацією архітектурних гібридів.

Обговорення питання

Незважаючи на значний вклад класифікації Фентона в теорію архітектурних гібридів, вона є ретроспективною, а тому не може відповідати на питання сучасних тенденцій розвитку цього архітектурного типу. З іншого боку, класифікація Мусятовітца, яка якісно відрізняється від попередньої виокремленням *просторових стратегій*, оперує надто загальними поняттями і тенденціями, тому потребує переосмислення, розширення та конкретизації. В даній роботі запропоновано класифікацію гібридних архітектурних структур. Основана на формальному аналізі 30-ти проектів та реалізованих сучасних гібридних будівель, географія розташування яких варіюється від США, країн Європи до Центральної та Східної Азії, запропонована класифікація включає в себе наступні стратегії: платформа+вежі, об'єднані структури, горизонтальна структура, петля, кластерна структура, лендформа, оболонка.

Платформа+вежі - стратегія, загальна схема якої складається зі спільної горизонтальної платформи на рівні землі, що на вищих рівнях розділяється на кілька веж (рис. 1). Формальним попередником цієї стратегії можна вважати готельну типологію розроблену Дж. Портманом [John Portman]. Серед властивостей і переваг, притаманних даній структурі, можна виділити наступні: - формально і програмно є моделлю міста;

- оптимальна для освоєння нових міських територій;
- зручний розподіл функцій щодо циркуляції людських потоків;
- проста конструктивна схема;
- оптимальний розподіл світла і виглядів з вікон;
- можливість створення громадського або напівгромадського простору, піднятого над рівнем землі, який є доступний користувачам всіх функціональних програм.

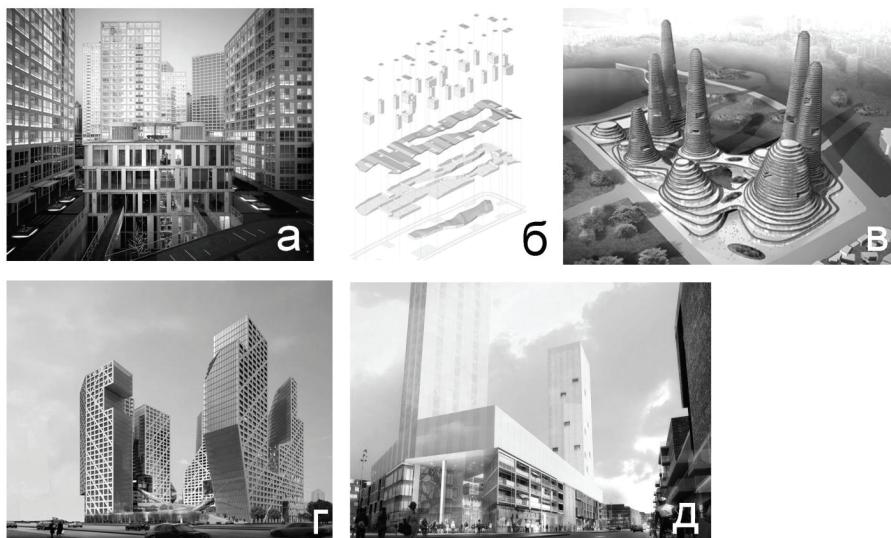

Рис. 1. а) Jianwai Soho, Пекін, Кунтай, 2005 р., арх. Рікен Ямамото; б) проект Las Raposas, Вальядолід, Іспанія, 2005 р., бюро Nolaster; в) проект Gwanggyo Power Centre, Гванджю, Корея, 2007 р., бюро MVRDV; г) проект Sliced Porosity Block, Ченгду, Кунтай, 2007 р., арх. Стівен Холл; д) проект стійкого утворення LOW2NO, Гельсінкі, Фінляндія, 2009 р., бюро REX.

Об'єднані структури - стратегія, що об'єднує кілька вертикальних структур, які можуть бути розташовані на різних ділянках, на різних рівнях (рис. 2). Концептуальним прототипом такої структури є проект горизонтальних хмарочосів 1924 року Ель Лісцкогго (рис. 3). Серед властивостей і переваг даної структури можна виділити наступні:

- мала площа забудови;
- створення пористого громадського середовища на рівні землі;
- зручна схема при забудові в складній і щільній існуючій забудові;
- активізація верхніх рівнів за допомогою горизонтальних зв'язків;

- горизонтальні об'єми, що об'єднують вежі, вміщують функціональні програми спільного користування;

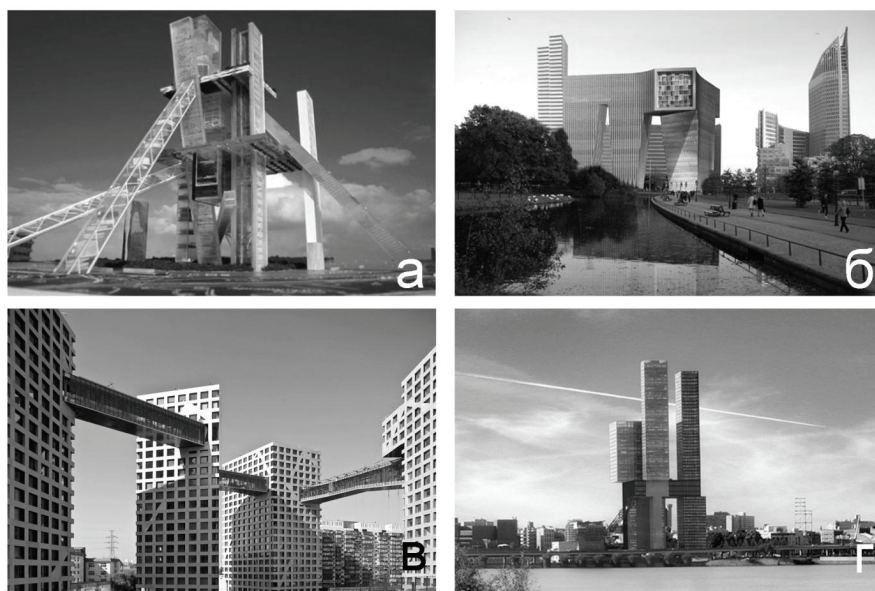

Рис. 2. а) проект Гіпербудівлі, Бангкок, Тайланд, 1996 р., бюро ОМА; б) проект *Koningin Juliaparlein*, Гаага, Нідерланди, 2002 р., бюро ОМА; в) *Поєднаний Гібрид*, Пекін, Китай, 2009 р., арх. Стівен Холл; г) проект *Площа Музеїв*, Луїсвіль, США, 2005 р., бюро REX.

Рис. 3. Проект горизонтальних хмарочосів, Москва, 1924 р., арх. Ель Лісіцкій

Горизонтальна структура - стратегія, що передбачає підняття горизонтального об'єму над рівнем землі (рис. 4). Прототипи цієї стратегії були розроблені авангардними концептуалістами, серед яких можна назвати Йону Фрідмана [Yona Friedman] з його проектами просторових міст (рис. 5). Серед властивостей і переваг даної структури можна виділити наступні:

- збереження ландшафту;
- створення критого громадського простору на рівні землі;
- ефективна для використання в існуючій щільній забудові та може розташовуватись над існуючими будівлями.

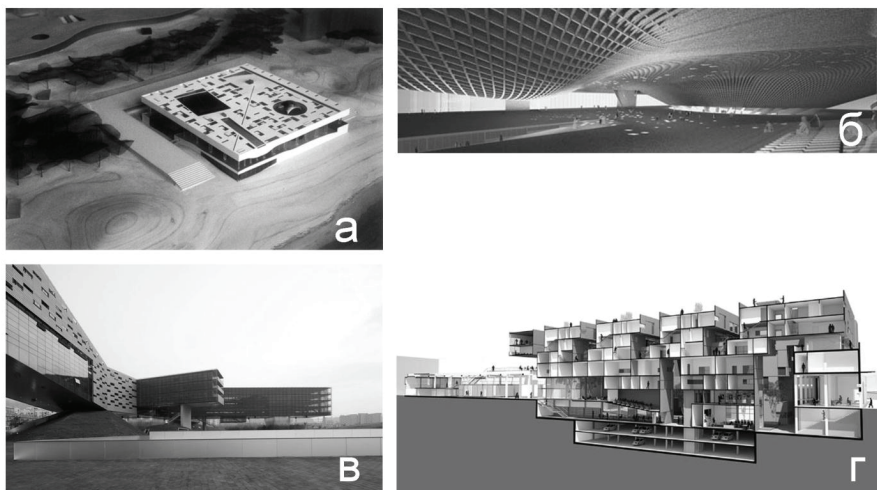

Рис. 4. а) проект ділового центру, Агадір, Мароко, 1990 р., бюро ОМА ;
 б) проект Стрілецького Клубу, Кувейт, Кувейт, 2006 р., бюро Office dA;
 в) Vanke центр, Шеньжень, Китай, 2009 р., арх. Стівен Холл; г) проект трансформації
 ринку На'а'іа, Тель Авів, Ізраїль, 2009 р., арх. Есті Ільгаєв, Міхаель Пелед.

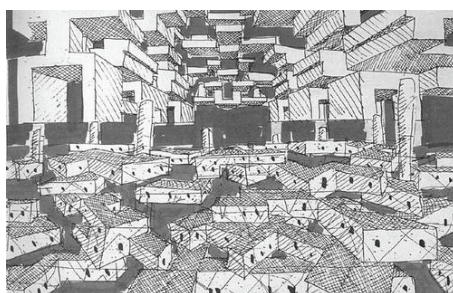

Рис. 5. «Просторові Міста», кінець 70-х рр. ХХ ст., Йона Фрідман.

Петля - стратегія, що замикає програми в єдину неперервну просторову тривимірну структуру (рис. 6). Першим проектом, що розвинув ідею стрічки Мебіуса, неперервної поверхні, стала вежа Max Reinhardt в Берліні 1992 року Пітера Айзенмана [Peter Eisenman] [3], (рис. 7). Серед властивостей і переваг даної структури можна виділити наступні:

- поєднання функціональних програм в єдиний неперервний цикл;
- створення повного переживання тривимірного простору;
- пристосування до складної конфігурації ділянки та обмежень забудови;
- програмні елементи можуть розвиватись у трьох вимірах;
- громадський простір, обрамлений об'ємом будівлі, зберігає проникність.

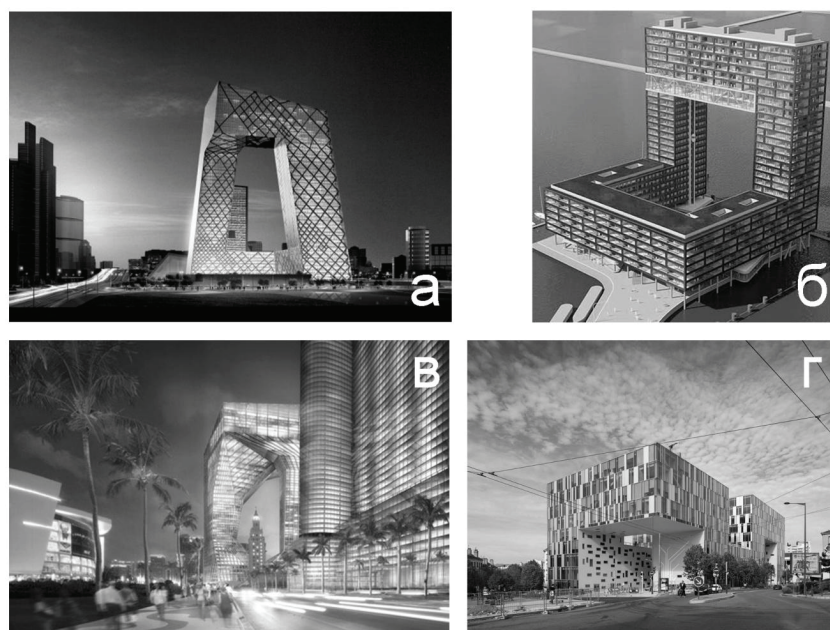

Рис. 6. а) будівля CCTV, Пекін, Китай, 2010 р., бюро OMA; б) проект Ponsteiger, Амстердам, Нідерланди, 2006 р., бюро Arons en Gelauff Architecten; в) проект Campus Center, Маямі, США, 2008 р., бюро Orpenheim; г) будівля Cite Des Affaires, Сен-Етьєн, Франція, 2010 р., арх. Мануель Готран.

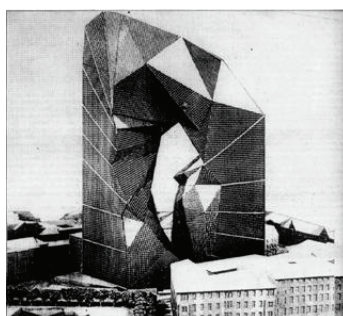

Рис. 7. Проект будівлі Max Reinhardt, 1992р., арх. Пітер Айзенман.

Кластерна структура - стратегія, що спрямована на максимальну гнучкість та адаптивність шляхом агломерації об'ємів та не піддається чіткому формальному визначенню (рис. 8). Концептуальними попередниками, які часто використовували даний підхід можна назвати адептів метаболізму (напр. будинок Нагакін, арх. Кішо Курокава) та структуралізму (напр. будинок Habitat 67, арх. Моше Сафді (рис. 9)). Серед властивостей і переваг даної структури, можна виділити наступні:

- висока планувальна гнучкість, адаптивність та оновлюваність;
- оптимізація об'єму відповідно до зовнішніх обмежень;
- можливість зменшення площі забудови;
- складна просторова взаємодія між програмами;
- програмні елементи можуть мати складну і змінну просторову організацію.

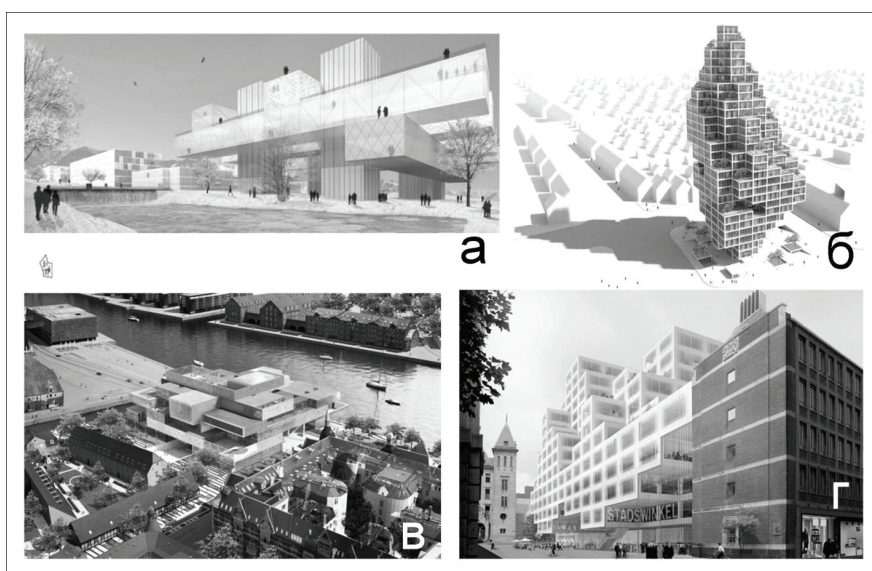

Рис. 8. а) проект Місто Науки, Алма-Ата, Казахстан, 2007 р., бюро ОМА;

б) проект Sky Village, Копенгаген, Данія, 2008 р., бюро MVRDV; в) проект Bryghusprojektet,

Копенгаген, Данія, 2008 р., бюро ОМА; г) проект StadsKantoor, Роттердам, Нідерланди,

2009 р., бюро ОМА.

Рис. 9. Будинок Habitat 67, Моше Сафді

Лендформа - стратегія, що спрямована на створення штучних ландшафтів і громадських просторів, їх інтеграції із іншими програмними елементами (рис. 10). Серед властивостей і переваг даної структури можна виділити наступні:

- створення нових громадських просторів інтегрованих у будівлю;
- створення нових ландшафтів, в тому числі і в існуючій щільній забудові;
- громадський простір та ландшафт гібридизуються із іншими програмними елементами будівлі.

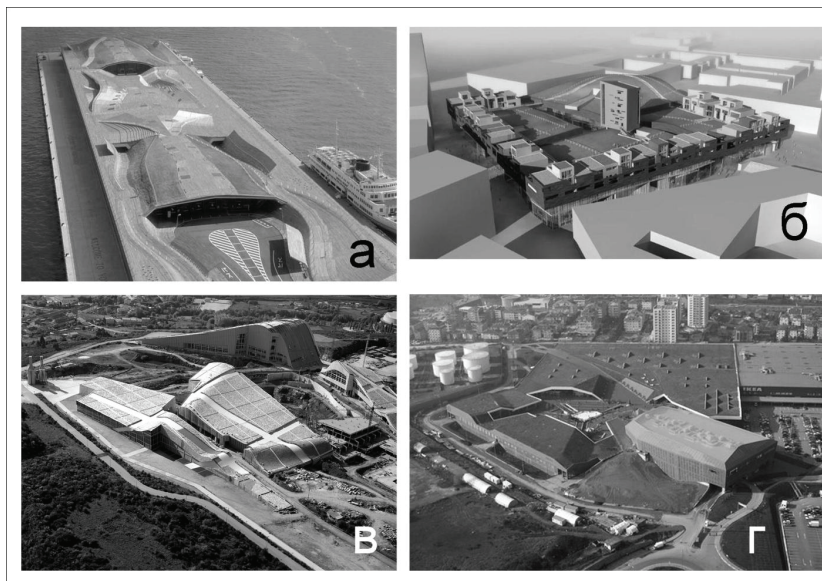

Рис. 10. а) будівля міжнародного портового терміналу, Йокогама, Японія, 2005 р., бюро FOA; б) будівля De Citadel, Альмер, Нідерланди, 2006 р., арх. Крістіан де Портзампарк; в) Місто Культури, Сантьяго де Компостелла, Іспанія, 2002 р., арх. Пітер Айзенман; г) будівля торгово-розважального комплексу Meydan Umraniye, Стамбул, Туреччина, 2007 р., бюро FOA.

Оболонка - стратегія, що тяжіє до формального рішення та дозволяє відмежування образу і структури будівлі від її внутрішньої програмної і просторової організації (рис. 11). Серед властивостей і переваг структури можна виділити наступні:

- будівля іконічного характеру;
- створення інтенсивного внутрішнього простору;
- програмні елементи можуть перебувати в різноманітній просторовій взаємодії між собою всередині оболонки.

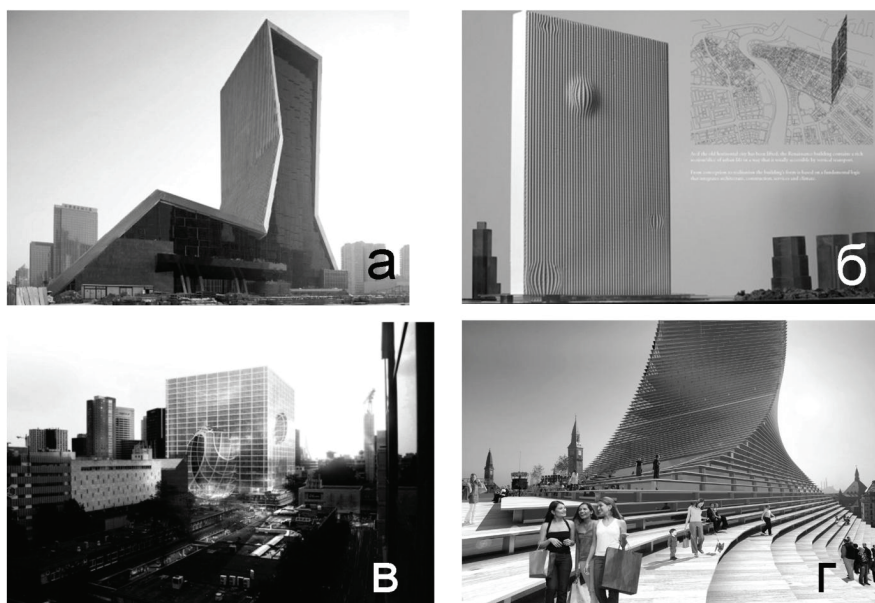

Рис. 11. а) будівля TVCC, Пекін, Китай, 2009 р., бюро OMA; б) проект Dubai Renaissance, Дубаї, ОАЕ, 2006 р., бюро OMA; в) проект Coolsingel, Роттердам, Нідерланди, 2008 р., бюро OMA; г) проект вежі Scala, Копенгаген, Данія, 2009 р., бюро BIG.

Перші 5 стратегій мають формальних попередників, теоретичні або практичні аналоги яких походять з XX століття. Дві останні стратегії є відображенням переважаючих архітектурних трендів початку XXI століття. Вищеперелічені стратегії у практиці зустрічаються рідко в «чистому вигляді», оскільки містобудівельна ситуація та численні обмеження часто вимагають комбінованих рішень.

Хоча гібриди цікаві, власне, своїм програмним змістом, запропонована класифікація вимушено спирається на критерії формального аналізу

безвідносно до програмного змісту архітектурних гібридних структур. Просторові стратегії є чи не єдиним засобом класифікації архітектурних гібридів, функціональні програми яких відзначаються неймовірною складністю та різноманітністю. Вони поєднують у собі різні програми в одну гібридну сутність і демонструють нові способи організації будівель.

Висновки

Явище гібридних будівель перебувало поза увагою архітектурного дискурсу аж до середини 80-х років ХХ століття і лише зараз набуло значної популярності у зв'язку із кризою міського планування, потребою у нових стратегіях планування та оптимального використання міської території. Попри зростаючу популярність, гібридні архітектурні структури потребують теоретичного осмислення, так як вони не підпадають під класичну типологічну класифікацію будівель. Їх також не можна зарахувати і до категорії багатофункціональних будівель, оскільки є принципова відмінність між гібридами та багатофункціональними будівлями та комплексами. Ця відмінність полягає у тому, що численні функціональні програми гібридних структур перебувають у тісному взаємозв'язку та інтенсифікують одна одну, на відміну від автономних функціональних програм багатофункціональних комплексів.

Попри надзвичайну формальну та функціональну різноманітність сучасних гібридних будівель, їх можна класифікувати за просторовими стратегіями, визначеними на основі формального аналізу: платформа+вежі, об'єднані структури, горизонтальна структура, петля, кластерна структура, лендформа, оболонка. Кожна з даних просторових стратегій має унікальні властивості та переваги, які дають можливість генерувати якісно інший міський простір.

Бібліографія:

1. ДБН В.2.2. – 9 – 99 «Будинки і споруди. Громадські будинки і споруди. Основні положення». – К.: Держбуд України, 1999.
2. Fenton J. 'Hybrid Buildings' in Pamphlet Architecture no. 11: Hybrid Buildings, Princeton Architectural Press, New York, 1985 – 48 p.
3. Frankowski N., García C. The Shapes of Hardcore Architecture, [електронне джерело]: <http://waiarchitecture.blogspot.com>.
4. Holl S. Foreword to Pamphlet Architecture no. 11: Hybrid Buildings, Princeton Architectural Press, New York, 1985, p.3.
5. Musiatowicz M. Hybrid vigour and the art of mixing, Hybrids I: High-Rise Mixed-Use Buildings, a+ t architecture publishers, 2008 – 178 p.

Аннотация

В данной статье делается попытка классификации гибридных зданий по пространственным стратегиями.

Ключевые слова: гибридные архитектурные структуры, пространственная стратегия.

Annotation

This article is an attempt of classification of hybrid buildings in spatial strategies.

УДК 711.4.01

Е. В. Ольховская,
к. арх., доцент кафедры ДАС КНУБА

РОЛЬ РЕКЛАМЫ В ДИЗАЙНЕ АРХИТЕКТУРНОЙ СРЕДЫ

Аннотация: рассмотрены вопросы влияния рекламы на дизайн архитектурной среды, выявлены художественно-графические особенности рекламы в архитектурном пространстве.

Ключевые слова: реклама, дизайн среды, архитектурное пространство, суперграфика.

В качестве процесса передачи информации реклама берет свое начало в древних цивилизациях. Длительный период убеждающая сторона рекламы практически отсутствовала — реклама представляла собой передачу информации в чистом виде и только в начале XIX ст. промышленная революция, создавшая массовое производство товаров, что потребовало их массового сбыта, позволила рекламе приобрести качество средства, стимулирующего сбыт на массовом рынке. Согласно Закону Украины от 3 июля 1996 года "О рекламе с изменениями и дополнениями..." реклама представляет собой информацию, распространенную любым способом, в любой форме и с использованием любых средств, адресованную неопределенному кругу лиц и направленную на привлечение внимания к объекту рекламирования, формирование или поддержание интереса к нему и его продвижение на рынке. В настоящее время подобное расширение информационного потока создает необходимость в обеспечении механизма передачи информации и потребность в новых площадях для рекламных сообщений. В связи с этим рекламные сообщения занимают большую часть архитектурного пространства. Современная реклама настолько активно